

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه شهید بهشتی کرمان

دانشکده ادبیات و علوم انسانی

بخش زبان و ادبیات فارسی

پایان نامه تحصیلی برای دریافت درجه کارشناسی ارشد رشته زبان و

ادبیات فارسی گرایش ادبیات مقاومت

بررسی زندگی، شخصیت و آثار شهیدان اهل قلم

مؤلف:

ناهید علی اکبری

استاد راهنما:

دکتر احمد امیری خراسانی

استاد مشاور:

دکتر عنایت الله شریف پور

بهمن ماه ۱۳۹۱

تقدیم به:

تمامی شهدای اهل قلم و اهل علم، کسانی که با نور علم و معرفتشان؛

درخت انقلاب را به شکوفایی و بالندگی رساندند

تقدیم به روح مطهر شهید دکتر محمدجواد باهنر، شهید دکتر محمد حسینی

بهشتی، شهید علامه مرتضی مطهری، شهید دکتر مصطفی چمران و شهید

سیدمرتضی آوینی، سید شهیدان اهل قلم.

تقدیم به روح پاک برادر شهیدم ، پاسدار؛ علی اصغر علی اکبری، که نامش

در جریده شهدا می درخشد.

تشکر و قدردانی:

حمد و ثنای بی پایان خداوندی را که صاحب لوح و قلم است و هرچه بر
جریدهٔ عالم می رود، اثر لطف و عنایت اوست.

اکنون، که توفیق دست داد تا در این پژوهش به زندگی بزرگان و رادمردان
انقلاب پردازم؛ خداوند بزرگ را شاکرم، و از استادان گرانقدر و سرمایه های
دانشگاه جناب آقای دکتر احمد امیری خراسانی و جناب آقای دکتر عنایت الله
شریف پور، که زحمت راهنمایی مرا در این پژوهش بر عهده داشتند؛ بی نهایت
سپاسگزارم. خداوند بر توفیقاتشان بیفزاید.

همچنین از پدر و مادر گرامی و همسر عزیزم که یاریگر من در این مسیر
بودند، سپاسگزارم

لازم به ذکر است که : این پایان نامه، با حمایت اداره کلّ حفظ آثار و نشر
ارزش های دفاع مقدّس استان کرمان، تدوین گردیده است.

چکیده:

بررسی زندگی، افکار و شخصیت بزرگان یک انقلاب، ابعاد ناگفته از اسرار پیروزی آن انقلاب را، در معرض توجه مخاطبان قرار خواهد داد.

شخصیتهای بزرگی چون شهیدان دانشمند، دکتر باهنر، بهشتی، مطهری، مفتّح، چمران و شهید آوینی که با مبارزات فرهنگی، سیاسی و اجتماعی خود، نقشهای کلیدی پیروزی انقلاب و جنگ را بر عهده داشتند. آنان که از محضر بزرگانی چون امام راحل، علامه طباطبایی، آیت الله حائری شیرازی و آیت الله بروجردی درس معرفت آموخته بودند، حرکت های انقلابی و اوضاع فرهنگی کشور را به سرمنزل مقصود رساندند؛ و در این راه پر افتخار لباس شهادت پوشیدند.

موضوعی که در این پژوهش به آن پرداخته شده است، بررسی زندگی؛ آثار علمی، ادبی، دینی و تأثیر بی بدیل آنها در پیروزی انقلاب، و همچنین؛ نقششان در روشنگری اذهان و پایه ریزی بنیانهای اعتقادی و فرهنگی جامعه، پس از دوران سیاه طاغوتی است. اهمیت این کار، طبق فرمایش مقام معظم رهبری که در جمع دانشگاهیان فرمودند «نخبگان انقلاب و جنگ باید بیش از پیش به جوانان معرفی شوند» روشن است. چرا که این افراد، ایدئولوژی انقلاب را طراح و پایه های فکری و فرهنگی آن را پایه گذاری کردند. شیوه کار در این پژوهش به روش کتابخانه ای بوده است. تقریباً تمامی کتبی که درباره زندگی این شهیدان نوشته شده بود؛ مورد مطالعه قرار گرفت و فیش برداری شد، سپس برش های مهمی از زندگی آنها که شامل فعالیت های فرهنگی، زندگی نامه، شهادت نامه و آثار قلمی بود، معرفی گردید.

کلید واژگان: شهیدان اهل قلم، انقلاب اسلامی، جنگ تحمیلی، فرهنگ اسلامی، انقلاب فرهنگی.

فهرست مطالب:

فصل اول - کلیات طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- بیان مسأله	۳
۳-۱- اهداف تحقیق	۳
۴-۱- ضرورت انجام تحقیق	۴
۵-۱- پرسشهای تحقیق	۴
۵-۲- تعریف مفاهیم مطرح شده در پرسشها یا فرضیه های تحقیق	۴
۶-۱- کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آن	۵
۷-۱- پیشینه تحقیق	۵
۸-۱- روش اجرای تحقیق	۵

فصل دوم- شهید دکتر محمدجواد باهنر

۱-۲- مقدمه	۹
۲-۲- زندگی نامه شهید باهنر از زبان خودشان	۱۰
۳-۲- زندگی شهید باهنر به روایت داستانی	۲۱
۴-۲- نگاهی به شخصیت سیاسی، علمی و فرهنگی شهید باهنر	۲۵
۴-۲-۱- کار گروهی و مشارکتهای دیگران	۲۷
۴-۲-۲- فعالیتهای فرهنگی مدرسه رفاه	۲۸
۴-۲-۳- دیدگاه شهید باهنر در ارتباط با اسلامی کردن مدارس و دانشگاهها	۲۹
۴-۲-۳-۱- انقلاب فرهنگی از دیدگاه شهید باهنر	۳۰
۴-۲-۳-۲- آموزش و پرورش، اساسی ترین نهاد در نظام جمهوری اسلامی	۳۱
۴-۲-۳-۳- معیارهای ارزشی در انقلاب فرهنگی از دیدگاه شهید باهنر	۳۲
۴-۲-۴- تحوّل در آموزش و پرورش بزرگترین کار فرهنگی	۳۴
۵-۲- آثار شهید باهنر	۳۸

- ۳۹ ..... ۱-۵-۲- قسمتی از کتاب گسترش نهضت حسینی
- ۴۲ ..... ۶-۲- دیدگاه امام و رهبری درباره شهید باهنر
- ۴۲ ..... ۱-۶-۲- گزیده ای از سخنان امام امت به مناسبت شهادت دو یار وفادار اسلام
- ۴۲ ..... ۲-۶-۲- دیدگاه حضرت آیت الله خامنه ای راجع به شهید باهنر
- ۴۴ ..... ۷-۲- نتایج فصل دوم

فصل سوم- شهید دکتر محمد حسینی بهشتی

- ۴۶ ..... ۱-۳- مقدمه
- ۴۷ ..... ۲-۳- سالشمار زندگی شهید بهشتی
- ۵۳ ..... ۳-۳- زندگی نامه شهید بهشتی به روایت خود شهید
- ۵۷ ..... ۴-۳- برنامه ریزی برای سازماندهی حوزه
- ۵۹ ..... ۵-۳- زندگی نامه شهید بهشتی به روایت داستان
- ۶۵ ..... ۶-۳- گوشه ای از فعالیت‌های علمی فرهنگی شهید دکتر بهشتی
- ۶۵ ..... ۱-۶-۳- فعالیت‌های علمی- فرهنگی در داخل ایران
- ۶۶ ..... ۲-۶-۳- تأسیس دبیرستان «دین و دانش»
- ۶۹ ..... ۳-۶-۳- مدرسه علمیه حقانی (منتظریه)
- ۷۱ ..... ۴-۶-۳- تدریس در دبیرستان حکیم نظامی
- ۷۱ ..... ۷-۳- تدوین کتب درسی دبیرستانها
- ۷۴ ..... ۱-۷-۳- بررسی کتب کودکان
- ۷۵ ..... ۲-۷-۳- رسیدگی به امور کتابخانه ها
- ۷۵ ..... ۳-۷-۳- جلسات «گفتار ماه»
- ۷۶ ..... ۴-۷-۳- مرکز علمی خواهران مسلمان
- ۷۶ ..... ۵-۷-۳- کانون توحید
- ۷۷ ..... ۶-۷-۳- فعالیت‌های علمی و فرهنگی شهید بهشتی در خارج از کشور (آلمان)
- ۸۳ ..... ۸-۳- نتایج فصل سوم

فصل چهارم - شهید مرتضی مطهری

- ۴-۱- نگاه‌ها به زندگی شهید مرتضی مطهری..... ۸۵
- ۴-۱-۱- آغاز تحصیلات..... ۸۵
- ۴-۱-۲- شروع مبارزات در مشهد..... ۸۷
- ۴-۱-۳- مهاجرت به قم..... ۸۸
- ۴-۱-۴- آشنایی با نهج البلاغه..... ۹۱
- ۴-۱-۵- تحصیل در محضر اساتید بزرگ..... ۹۳
- ۴-۱-۶- استاد دیگر..... ۹۶
- ۴-۲- تدریسه‌های استاد مطهری..... ۹۸
- ۴-۳- مبارزه اساسی..... ۹۹
- ۴-۴- مهاجرت به تهران..... ۱۰۰
- ۴-۴-۱- ازدواج و عزیمت به تهران..... ۱۰۰
- ۴-۴-۲- تدریس در دانشگاه..... ۱۰۲
- ۴-۴-۳- فعالیت در مکتب تشیع..... ۱۰۳
- ۴-۴-۵- نخستین آثار استاد مطهری..... ۱۰۵
- ۴-۴-۶- همکاری با هیأت‌های مؤتلفه اسلامی..... ۱۰۹
- ۴-۴-۷- بازداشت در پی افشاگری علیه انقلاب سفید شاه..... ۱۱۱
- ۴-۴-۸- شکل‌گیری جامعه روحانیت مبارز..... ۱۱۲
- ۴-۴-۹- مسئولیت شورای انقلاب..... ۱۱۵
- ۴-۴-۱۰- آثار استاد مطهری..... ۱۱۶
- ۴-۱۱- نتایج فصل چهارم..... ۱۳۱

فصل پنجم - شهید دکتر محمد مفتّح

- ۵-۱- سالشمار زندگی شهید مفتّح..... ۱۳۳

- ۱۳۵..... ۲-۵- مختصری از زندگی شهید مفتّح
- ۱۳۶..... ۱-۲-۵- روایتی داستان گونه از زندگی شهید مفتّح
- ۱۴۳..... ۳-۵- خصوصیات اخلاقی شهید مفتّح در خانه و اجتماع
- ۱۴۶..... ۱-۳-۵- تهجّد و عبادت
- ۱۴۸..... ۲-۳-۵- شیفته اهل بیت(ع)
- ۱۴۹..... ۳-۳-۵- غیرت دینی
- ۱۵۱..... ۴-۳-۵- برداشت کم، بازده زیاد
- ۱۵۳..... ۵-۳-۵- همه جانبه نگری، نوجویی و جوان گرایی
- ۱۵۵..... ۶-۳-۵- فرازهای فروتنی
- ۱۵۶..... ۷-۳-۵- کمک به محرومین
- ۱۵۸..... ۴-۵- تحصیلات علمی شهید مفتّح
- ۱۵۸..... ۱-۴-۵- تحصیلات حوزوی
- ۱۶۱..... ۲-۴-۵- تحصیلات دانشگاهی
- ۱۶۳..... ۳-۴-۵- تدریس در دانشکده الهیات
- ۱۶۵..... ۵-۵- آثار و تألیفات شهید مفتّح
- ۱۶۵..... ۱-۵-۵- ترجمه و تألیف
- ۱۶۸..... ۲-۵-۵- مقدمه بر کتابها
- ۱۷۰..... ۳-۵-۵- مقالات
- ۱۷۱..... ۴-۵-۵- سخنرانیهای چاپ شده
- ۱۷۲..... ۶-۵- فعالیتهای فرهنگی دکتر مفتّح
- ۱۷۳..... ۱-۶-۵- وحدت حوزه و دانشگاه
- ۱۷۵..... ۷-۵- شهادت شهید مفتّح
- ۱۷۵..... ۸-۵- ارتباط امام با شهید مفتّح و پیام امام به مناسبت شهادت ایشان
- ۱۸۱..... ۹-۵- نتایج فصل پنجم

فصل ششم - شهید سید مرتضی آوینی

۱۸۳	۱-۶- مقدمه .....
۱۸۴	۲-۶- مختصری از زندگی شهید آوینی از زبان خود شهید .....
۱۸۸	۳-۶- شهید آوینی از نگاه دیگران (همسر شهید و دوستان) .....
۱۹۳	۴-۶- فرازهایی از کتاب با من سخن بگو دو کوهه .....
۱۹۶	۵-۶- مقاله هنر از شهید آوینی .....
۱۹۹	۶-۶- فرازهایی از اندیشه شهید آوینی .....
۲۰۳	۷-۶- مقاله رمان و انقلاب اسلامی از آوینی .....
۲۰۶	۸-۶- نتایج فصل ششم .....

فصل هفتم - شهید دکتر مصطفی چمران

۲۰۸	۱-۷- مقدمه .....
۲۱۰	۲-۷- مختصری از زندگی و فعالیت‌های شهید چمران .....
۲۱۲	۱-۲-۷- ورود به ایران .....
۲۱۳	۲-۲-۷- شهادت .....
۲۱۴	۳-۷- از یادداشت‌های شهید چمران در آمریکا .....
۲۱۶	۴-۷- از یادداشت‌های شهید چمران در لبنان .....
۲۱۸	۵-۷- از یادداشت‌های شهید چمران در ایران .....
۲۱۸	۶-۷- نگاهی به مناجات‌های عرفانی شهید چمران .....
۲۱۹	۱-۶-۷- توکل و راز .....
۲۲۲	۲-۶-۷- شهادت .....
۲۳۱	۷-۷- شهید چمران از چشم یاران (حسین اعرابی) .....
۲۵۳	۸-۷- چمران از نگاه همسرش غاذه چمران .....
۲۵۶	۹-۷- نتایج فصل هفتم .....

فصل هشتم - نتیجه گیری

۲۵۸.....	۸-۱- نتیجه گیری
۲۶۱.....	فهرست منابع

فصل اوّل

کلیّات طرح تحقیق

۱-۱- مقدمه

نهضت رادمردی چون حضرت امام خمینی، که از سال ۱۳۴۰ آغاز شد؛ زمینه بروز و ظهور استعداد‌های بی نظیر کشور را فراهم ساخت. مردانی بزرگ، که اگر چه تعدادشان اندک بود؛ اما برای تأثیرشان نمی توان مقیاس و اندازه ای در نظر گرفت.

در نگاهی کوتاه به سیر گذشته هر ملّتی، به افرادی برمی خوریم که خصوصیات منحصر به فردشان، آنان را از دیگران متمایز کرده است. این خصوصیات به تناسب هر فردی تفاوت می کند؛ تا آنجا که فردی به خاطر شجاعتش، دیگری به خاطر تقوایش، سومی به خاطر علمش و به همین صورت افرادی به خاطر خصوصیات منحصر به فردشان، با دیگران تفاوت می یابند.

در این میان، محدودند شخصیت‌هایی که همه این صفات را در خود جمع داشته باشند. هم عالم باشند و هم دیندار، هم مدیر باشند هم مدبر، هم گذشته را بشناسند و هم در ساختن حال و آینده دستی داشته باشند، هم بر علوم قدیم تسلط داشته باشند و هم علم روز را به خوبی بشناسند، هم اهل نظر باشند هم اهل تشکیلات، هم خانواده دار باشند، هم مردم دار. هم خدمت‌گزاری ساده برای فرزندان خود باشند، هم عاشق خدمت به جامعه و خلاصه؛ در عقاید صحیح خود، هم راست قامت باشند و هم از تجربه های دنیای غرب بهره برداری کنند. و شاگردان بزرگ امام (ره) چنین بودند. مردانی که شوکت قدم و شکوه قلمشان و برکت سخنانشان، جامعه را از خوابی عمیق بیدار کرد و رود خروشان ساخت که به دریای حق و دینداری می پیوست.

برای شناخت انقلاب و حفظ دستاوردهای آن، باید ناگفته های زندگی و مبارزات بزرگ مردان آن را چند باره تکرار کرد، تا اگر گوشه ای آن را نشنیده است؛ بشنود و اگر چشمی آنها را ندیده است

ببیند. باید گفت پیروزی انقلاب اسلامی، بیش از هر چیز، مرهون رشادتها و شهادت رهبرانی بود که پیش از ساختن جامعه به خودسازی پرداخته، و درون خود را مزین به اخلاق و معنویت کرده بودند.

بر پیشانی کارنامه زرین انقلاب و هشت سال دفاع جوانمردانه، نام شخصیت های بزرگی چون شهید باهنر، شهید بهشتی، شهید مطهری، شهید آوینی، شهید مفتح و شهید چمران می درخشد این پژوهش بر آن است، تا با بهره گیری از آثار علمی، ادبی و سخنرانیهای ارزشمند این بزرگان، نقش آنها را در پیروزی انقلاب اسلامی به نمایش بگذارد و آثار قلمی شان را به جوانان معرفی کند. و با بررسی زندگی علمی و مبارزاتی آنها، مخاطبان را با شیوه های ساده زیستی و تفکر اسلامی، اخلاق حسنه و زحمات خستگی ناپذیر آنها در راه به کمال رساندن انقلاب آشنا کند.

۱-۲- بیان مسأله

یکی از عظیم ترین تحولات قرن بیستم، به یقین انقلاب اسلامی ایران است؛ که در کشاکش رقابت میان دو ایدئولوژی مادی گرایانه آن زمان، یعنی لیبرالیسم و کمونیسم و با نفی هر دو مکتب؛ طرحی نو را برای بشریت عرضه داشت. انقلاب اسلامی ایران نشان داد که سعادت و خوشبختی انسان ها، پیش از آنکه وابسته به سیستم اقتصادی یا سیاسی باشد؛ به جهان بینی آنها باز می گردد، جهان بینی اسلامی که توسط دانشمندان اهل قلم و عالمان دینی صدایش به گوش جهانیان رسید.

بررسی زندگی و احوال و آثار این بزرگان، که همگی به مقام شهادت رسیدند (یا در دوران انقلاب و یا در جنگ تحمیلی) با نگرشی همه جانبه، اسلامی بودن انقلاب و استحکام آن بر پایه های دین و دانش را اثبات خواهد کرد.

۱-۳- اهداف تحقیق

- نگاهی به زندگی و مبارزات علمی و فرهنگی شهیدان اهل قلم.
- بیان اندیشه های دینی و تفکرات اسلامی در مبارزات سیاسی این شهیدان.
- معرفی این شهیدان به عنوان مصلح اجتماعی.
- بهره گیری جوانان از زندگی شهیدان اهل علم و قلم در زندگی فردی و اجتماعی.

۱-۴- ضرورت انجام تحقیق

مطالعه تاریخ انقلاب و جنگ، نشان می دهد که بار فرهنگی و علمی این جریان مکتبی؛ بر دوش مردان بزرگی همچون شهیدان نام برده بوده است. کسانی که قلم و سخن و علم و عمل، سلاح آنها بوده است، و در سایه آن به شهادت رسیده اند. بنابراین، پرداختن به زندگی این بزرگان؛ برای شناخت ایدئولوژی انقلاب و اهداف آن و معرفی آن به نسل جدید ضرورتی اجتناب ناپذیر دارد.

۱-۵- پرسشهای تحقیق

- الف) شخصیتهایی مثل شهید باهنر، بهشتی و... چه تأثیری بر پیروزی انقلاب اسلامی داشتند؟
- ب) آثار علمی و ادبی ایشان کدام است؟
- ج) ویژگیهای شخصیتی، فرهنگی، علمی و مبارزاتی آنها چیست؟
- د) از کدام زاویه به زندگی و فعالیتهای علمی و مبارزاتی آنها پرداخته شده است؟
- ذ) نقش آنان در تربیت اسلامی جامعه به خصوص جوانان چگونه بوده است؟

۲-۵- تعریف مفاهیم مطرح شده در پرسشها یا فرضیه های تحقیق

شهیدان اهل قلم:

منظور از شهدای اهل قلم در این پژوهش، شهدای اهل علم و دانش و چهره های شاخص فرهنگی انقلاب و جنگ است که با آثار علمی مکتوب و منقول (سخنرانی های خود) در پیش برد اهداف انقلاب اثر گذار بوده اند.

۱-۶- کلید واژگان طرح تحقیق و معادل لاتین آن

الف) شهدای اهل قلم Martyred writers

ب) انقلاب اسلامی Islamic revolution

ج) دفاع مقدس Holly defence

۱-۷- پیشینه تحقیق

در زمینه زندگی و آراء و افکار شهدای اهل علم و قلم، تحقیقات فراوانی توسط مرکز اسناد انقلاب و کنگره بزرگداشت این شهدا صورت پذیرفته، که به صورت کتابهای مستقل به چاپ رسیده اند از جمله:

مجموعه کتابهای مرکز اسناد انقلاب (زندگی و مبارزات شهید دکتر بهشتی، زندگی به سبک باهنر، زندگی و مبارزات شهید مطهری و...) که در این پژوهش مورد استفاده قرار گرفته اند. نکته اساسی در این پژوهش این است که بر این شهیدان که دارای آثار فراوان علمی، ادبی هستند؛ نام شهدای اهل قلم اطلاق شده است؛ و به فرازهای خاص زندگی فرهنگی و مبارزاتی آنها با نگاهی نو پرداخته شده است.

۱-۸- روش اجرای تحقیق

الف) نوع تحقیق براساس طرح تحقیق و اهداف آن

این نوع تحقیق از نوع پژوهش های بنیادی است که به صورت تحقیق کتابخانه ای و سندکاوی انجام شده است. در هر فصل ابتدا به زندگی نامه شهید پرداخته شده و سپس فعالیتهای اجتماعی و سلوک و آثار، مورد بحث قرار گرفته، و به تأثیر آنها در روند شکل گیری انقلاب اشاره شده است.

ب) شیوه های جمع آوری داده ها

اطلاعات مورد نظر، از طریق مطالعه در کتابهای مربوط به زندگی و مبارزات این شهیدان به روش کتابخانه ای و سند کاوی و همچنین استفاده از سخنرانی ها، به صورت پیاده شده، فیش برداری و جمع آوری شده؛ در نهایت با توجه به چهارچوب تحقیق، مطالب مورد نقد و بررسی قرار گرفته است.

پ) ابزارهای تحقیق

۱- کتابها و کتابخانه ها

۲- نوارهای سخنرانی (به صورت پیاده شده)

ت) تعریف جامعه آماری، برآورد حجم نمونه و روش های نمونه گیری با توجه به

سؤالها یا فرضیه های تحقیق

از بین شهدای دانشمند و اهل قلم، تعداد ۶ نفر از آنان انتخاب شدند؛ و زندگی نامه و آثار آنها به طور کامل مورد مطالعه و فیش برداری قرار گرفت، سپس مطالب در فصول تحقیق مورد تحلیل قرار گرفتند.

ح) فهرست فعالیتهای مورد نیاز برای اجرای تحقیق به ترتیب زمانی

- ۲ ماه - شناسایی و جمع آوری منابع مورد نیاز و مرتبط با تحقیق
- ۳ ماه - مطالعه و فیش برداری و تدوین طرح و نوشتن طرح تحقیق
- ۳ ماه - طبقه بندی، تحلیل و نقد اطلاعات و مطالب جمع آوری شده

- نگارش، تایپ، اصلاح و ارائه تحقیق

۱ ماه

فصل دوم

شهید دکتر محمدجواد باهنر

همان گونه که اشاره شد، زندگی افراد خاص و بزرگان انقلاب و جنگ و آثار علمی و قلمی ایشان در شناساندن اهداف انقلاب به نسل های بعدی بسیار حائز اهمیت بوده و هست. طبق فرمایش مقام معظم رهبری: «نخبگان انقلاب و جنگ، باید بیش از پیش به نسل جوان معرفی شوند». اگر چه تا کنون، افراد بسیاری این سطور را ورق زده اند؛ تا با شرح زندگی این بزرگان، دین خویش را به امام و انقلاب ادا کنند؛ اما گویی در هر بار گشودن کتاب زندگی انسان های برجسته، گم گوشه هایی از شیوه زندگی و جهاد علمی و عملی ایشان در راه خدا آشکارتر می شود، و در هر بار نگرستن به راهی که شهیدان اهل علم و قلم در آن گام نهاده اند، شیوه های سیر و سلوک در راه الله بیشتر شناسانده می شود. حدیث زندگی بهشتیانی چون شهید بهشتی و مطهری و باهنر و... حدیث عشق به خداوند و انسانهاست و از هر زبان که باز گفته شود نامکرر است. در حین بررسی زندگی نامه های این بزرگان، متوجه شدم این شهدا، با زبان خویش به معرفی خود و فعالیت های خود پرداخته اند. آنچه در سرتاسر این متنها موج می زد، روح تقوی و تواضع، بزرگواری و بزرگ منشی و اندیشه های والای این عزیزان بود. بنابر این، در صدد بر آمدم آغاز هر فصل را، به کلام دلنشین آنها در معرفی خویش اختصاص دهم؛ چنانکه گویی، خود زبان به سخن گشوده اند و به معرفی خویش می پردازند. نکته دیگر، روایت های داستانی از زندگی این شهدا بود؛ که به قلم نویسندگان توانا تحریر شده بود؛ به علت اثر بخش بودن هنر قلم و نویسندگی و مقایسه آن با متن های دیگر، برش های کوتاهی از این روایت های داستانی نیز نقل شده است تا مخاطب با تمام کارهای انجام شده در جهت شناسایی این شخصیتها آشنا شود. قابل ذکر است که نام این شهدا به تفکیک شهدای انقلاب و جنگ در دو قسمت، به صورت الفبایی تنظیم شده است.